

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 34, Şubat 2019, s. 269-280

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4809>

Dr. Öğr. Üyesi Sevda KOÇ AKRAN

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sevdakc@gmail.com

İnci KOCAMAN GELİR

Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

inci_ttanesi@hotmail.com

OKUL ÖNCESİ ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLARININ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINA YANSIMASI: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi çağdaş yaklaşımlarının okul öncesi eğitim programına yansımaları: öğretmen görüşlerini belirlemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalıdır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Bitlis iline bağlı merkez ve Tatvan ilçesi, Siirt ve Van ili merkez ilçelerine bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri; örnekleme ise bu eğitim kurumlarında tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen anasınıfı ve anaokulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Eğitim Programlarına Çağdaş Yaklaşımları" anketi kullanılmıştır. Verilerin analizinde cinsiyet ile ilgili olarak normal dağılımın olmadığı maddelerde Mann-Whitney U testi ve öğrenim durumu ve kıdemde ise normal dağılımın olmadığı maddelerde ise Kruskal-Wallis-H testi kullanılmıştır. Araştırma sonunda, Araştırmada öğretmenlere göre, Montessori, Reggio Emilia, High Scope gibi okul öncesi çağdaş yaklaşımları eğitim programına yansımakta, Montessori yaklaşımında gözlemlere yer verilmekte, Reggio yaklaşımında öğrenciler özgür bırakılmakta, High Scope yaklaşımında ise öğrenciler zihinsel yapılarını sürekli kullanmaktadır. Araştırmada Montessori ve Reggio Emilia gibi okul öncesi çağdaş yaklaşımların eğitim programına daha çok yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Okul, Okul Öncesi, Çağdaş Yaklaşım.

---

¹ Bu çalışma, International Conference on Multidisciplinary, Science, Engineering and Technology (Oct 27-29, 2017 -IMESET'17 Bitlis) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

REFLECTION OF PRE-SCHOOL MODERN APPROACHES TO PRE-SCHOOL EDUCATION PROGRAM: TEACHER'S OPINIONS

Abstract

The main aim of this research is to determine the reflection of pre-school contemporary approaches on pre-school education programs according to teacher's views. The research is based on the relational screening model. The pre-school teachers working in the pre-school institutions affiliated to the province of Tatvan, Siirt and Van provinces in the province of Bitlis in the academic year 2017-2018; the sample is composed of kindergarten and kindergarten teachers selected by random sampling method in these educational institutions. The "Contemporary Approaches to the Pre-school Education Curriculum" survey, developed by the researchers is used in the research. In the analysis of the data, Mann-Whitney U test was used for items without normal distribution and Kruskal-Wallis-H test for the items with no normal distribution. According to the teachers in this study, the Montessori approach is similar to the other contemporary preschool education programmes such as High Scope and Reggio Emilia. The Montessori approach emphasizes the children own observations for learning, whereas in the Reggio Emilia approach children have freedom to explore their own interests and the High Scope one focuses on children's cognitive development. In the study pre-school contemporary approaches like Montessori ve Reggio Emilia have been concluded the result that make more reflection on education programs

Key Words: Education, School, Pre - School, Modern Approach

1.GİRİŞ

Çocuklar dünyaya ilk geldiklerinde yaşadıkları çevreyi algılayacak ve anlamlandırarak basit şemaları bulunmaktadır. Zamanla başta aile ortamında sonra okulda karmaşık yapıda olan şemaları gelişmektedir. Sürekli farklı olaylarla, etkinliklerle, öğretmenin sınıf ortamında kullandığı yöntemlerle, etkinliklerle bu şemalar daha da gelişmekte ve çocukların yaşam karşı bakış açılarını değiştirmektedir. Özellikle okul ortamında bu değişim biraz daha artmaktadır. Çünkü okulda çocuklar birçok uyarıcı ile karşı karşıya kalmaktadır (Anning, 1991; Pekdoğan, 2012). Bunlar eğitim/öğretim programında kullanılan çağdaş yaklaşım etkinlikleri, uygulamaları, öğretmen profili, çocuğun akranları ile kurduğu iletişim becerileri, sınıf ortamında kullanılan araç-gereçler vs. olabilmektedir. Tabii bunların hepsi çocuklar üzerinde önemli ve etkili olan uyarıcılardır. Ama bunlar içerisinde toplumun beklediği ve eğitim sisteminin yetiştirmek istediği insan profiline katkı sağlayan, öğretmenin sınıf içerisindeki öğrenme-öğretme sürecine etki ettiği "çağdaş yaklaşımlar" biraz daha dikkat çekmektedir.

Günümüzde eğitim/öğretim programlarına baktığımızda çağdaş yaklaşımlardan yararlandığı ve okul öncesi eğitimden ortaöğretime kadarki eğitim sürecinde bu yaklaşımların yansımalarının görüldüğü söylenebilir (Oktay, 2004). Bunlardan bazıları; Reggio Emilia, Montessori, Waldrof ve High Scope'dır (Şahin, 2010). Reggio Emilia yaklaşımı, Dewey, Rousseau, Pestalozzi, Froebel ve Montessori'nin düşünce yapılarından etkilenmiş (Dündar, 2007:129) ve çocuklarda yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatı sunmuştur. Çocuklar bu yaklaşımla, üst düzey beceriler kazanmakta, ailenin eğitim sürecinin bir parçası olduğu gerçeğini göz önünde bulundurmakta, aile çocuklarla beraber öğrenmekte, okul ile iletişim

sürecini aktif tutmak için çaba göstermektedir (Ducharme, 1993:1-38; Dünder, 2007:129;Erten Bilgiç ve Surur, 2016). Böylelikle Reggio Emilia yaklaşımını dikkate alan okullarda etkili bir öğrenme döngüsü oluşmaktadır.

Montessori yaklaşımında, çocukların işbirliği içerisinde çalışması ve öğrenme ortamının çocuğun ilgisini çekecek şekilde düzenlenmesi gerektiği, her çocuğun eşsiz olduğu, kullanılan araç-gereçlerin dikkatli bir şekilde seçildiği, çocukların ilgi ve isteklerinin dikkate alındığı görülmektedir (Poyraz ve Dere, 2003). Waldrof yaklaşımında ise, öğretmen öğrencilerin zayıf yönleri ile değil güçlü yönleri ile ilgilenmekte (McDermott, 1992), öğretmen birçok bilgi ve beceriye sahip olan otorite olarak görülmekte (Astley ve Jacson, 2000), çocukların üst düzey beceriye sahip olması amaçlanmaktadır (Bayhan ve Bencik, 2008). Son olarak High Scope yaklaşımında, öğretmenin ve profilinin çocukların öğrenmesi üzerinde etkili olduğu, bilgilerin öğrenciler tarafından yapılandırılması için uygun çevre koşullarının sağlandığı, bu çevrede materyallere, araç-gereçlere yer verilmesi gerektiğini vs. savunmaktadır (Poyraz ve Dere, 2001).

Kısacası MEB'in hazırlamış ve uygulamış olduğu eğitim programında çocuğun deneyim kazanması, öğrendiklerini günlük yaşamda kullanması, çevre uyumunu kolaylaştıracak becerilere sahip olması amaçlanmaktadır (MEB, 2013). MEB bu amaçlarını yerine getirirken, yeri geldiğinde kendisini revize etmekte, günün koşullarına uygun bireyler yetiştirmek için çağdaş yaklaşımlardan yararlanmaktadır. Tabii program, çağdaş yaklaşımlardan yararlanırken, hangi yaklaşımların günümüzde eğitim programlarına yansıdığını belirlemesi, daha sonraki programın uygulanmasında bunu dikkate alması gerekmektedir. Bunu da yapılan araştırmalardan/çalışmalardan uzmanlardan vs. gelen dönütleri dikkate alarak yapması önerilmektedir. Buradan hareketle, bu çalışmada okul öncesi çağdaş yaklaşımlarının okul öncesi eğitim programlarına yansımaları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşlerin dağılımı nasıldır?
- 2) Cinsiyetlerine göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- 3) Öğrenim durumu göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- 4) Kıdeme göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Araştırma, okul öncesi çağdaş yaklaşımlarının okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin öğretmen görüşlerini farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçladığından bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama genel tarama modeli içerisinde yer almakta, iki ve daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2006).

2.2 Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Bitlis iline bağlı merkez ve Tatvan ilçesi, Siirt ve Van ili merkez ilçelerine bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev

yapan okul öncesi öğretmenleri; örnekleme ise bu eğitim kurumlarında tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 140 anasınıfı ve anaokulu öğretmenleri oluşturmaktadır.

2.3 Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacılar (2017) tarafından geliştirilen uzman görüşüne başvurulmuş ve bu görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeleri yapılan 30 maddelik “Çağdaş Yaklaşımların Okul Öncesi Eğitim Programına Yansımaları Anketi”dir. Ankette yer alan maddelerin uygunluğuna ilişkin uzman görüşüne (ölçme ve değerlendirmeden bir, eğitim programları ve öğretim anabilim dalından üç, ilgili alanda çalışmaları bulunan iki öğretim üyesi) başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracında dördüncü derecelendirme kullanılmıştır. Tamamen katılıyorum (4), katılıyorum (3), katılmıyorum (2), hiç katılmıyorum (1) kullanılmıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde normallik testi sonucu cinsiyet ile ilgili olarak normal dağılımın olmadığı maddelerde Mann-Whitney U testi; öğrenim durumu ve kıdemde ise normal dağılımın olmadığı maddelerde Kruskal-Wallis-H testi uygulanmıştır. Öğrenim durumunda ve kıdemde hangi gruplar arasında farkın olduğunu belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Araştırmada ankette yer alan maddeler ayrı ayrı olarak ele alındığı için Cronbach alpha katsayısına bakılmamıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1 Öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşlerin dağılımı

Öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Çağdaş Yaklaşımların Okul Öncesi Eğitim Programlarına Yansımalarına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Z	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1	89	63,6	34	24,3	7	5	10	7,1
2	54	38,6	34	24,3	30	21,4	22	15,7
3	50	35,7	37	26,4	20	14,3	33	23,6
4	87	62,1	42	30	3	2,1	8	5,7
5	74	52,9	48	34,3	14	10	4	2,9
6	72	51,4	58	41,4	6	4,3	4	2,9
7	72	51,4	59	42,1	5	3,6	4	2,9
8	76	54,3	51	36,4	12	8,6	1	0,7
9	84	60	48	34,3	83	5,7	0	0
10	83	59,3	48	34,3	3	2,1	6	4,3
11	73	52,1	51	36,4	134	9,33	3	2,1
12	73	52,1	60	42,9	4	2,9	3	2,1
13	76	54,3	57	40,7	4	2,9	3	2,1
14	83	59,3	47	33,6	9	6,4	1	0,7

15	82	58,6	50	35,7	7	5	1	0,7
----	----	------	----	------	---	---	---	-----

Tablo 1'in Devamı

16	51	36,4	39	27,9	23	16,4	27	19,3
17	41	29,3	38	27,1	43	30,7	18	12,9
18	31	22,1	39	27,9	41	29,3	29	20,7
19	47	33,6	30	21,4	32	22,9	31	22,1
20	70	50	63	45	3	2,1	4	2,9
21	42	30	32	22,9	31	22,1	35	25
22	35	25	30	21,4	37	26,4	38	27,1
23	95	68,6	43	30,7	1	0,7	0	0
24	47	33,6	29	20,7	40	28,6	24	17,1
25	49	35	38	27,1	33	23,6	20	14,3
26	55	39,3	70	50	11	7,9	4	2,9
27	58	41,4	32	22,9	27	19,3	23	16,4
28	59	42,1	39	27,9	24	17,1	18	12,9
29	69	49,3	62	44,3	5	3,6	4	2,9
30	70	50	36	25,7	23	16,4	11	7,9

Tablo 1'de görüldüğü üzere öğretmenler sınıf içerisinde bulunan araç-gereç ve materyallerin sağlığı tehdit etmemesi, öğretmenin öğrenciye yol göstermesi, çocuğun öğrenmesi yolundaki engellere dikkat edilmesi ve okul-aile işbirliğine önem verilmesi gerektiği görüşüne daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür.

Öğretmen görüşlerinden hareketle, öğretmenlerin araç-gereç ve materyallerin çocukların sağlığını tehdit etmemesi Montessori, öğretmenin öğrenci için pusula olması, öğrencinin öğrenme yolunda elde ettiği bilgi ve becerilerin onun sınıf içi-dışı tutumuna, davranışlarına yansımaları ve okul-aile işbirliğinin önemli olması Reggio Emilia çağdaş yaklaşımının bir özelliği olduğu ve bu özelliklerin eğitim programlarına yansıtıldığı söylenebilir.

3.2 Cinsiyetlerine Göre, Öğretmenlerin Çağdaş Yaklaşımların Okul Öncesi Eğitim Programlarına Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Cinsiyetlerine Göre, Öğretmenlerin Çağdaş Yaklaşımların Okul Öncesi Eğitim Programlarına Yansımalarına İlişkin Puanlarının Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

Madde No	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
26	Kadın	97	4,47	7224,00	1700	0,05
	Erkek	43	1,53	2646,00		
	TOPLAM	140				

Tablo 2'de görüldüğü üzere, kadın öğretmenler Montessori yaklaşımının eğitim programlarına yansıdığı görüşüne erkek öğretmenlerden daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir (U=74,47, p<0.05). Kadın öğretmenlere göre, okul öncesi eğitim programlarında çocukları tanımının yollarından biri, onların yakından gözlemlemektir. Çocukları tanımak için gözlemlerin önemine dikkat çeken kadın öğretmenler bu görüşten hareketle, gözlemlerin Montessori yaklaşımının bir özelliği olduğunu belirtmektedir.

3.3 Öğrenim durumu göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşleri

Öğrenim durumu göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3: Öğrenim Durumu Göre, Öğretmenlerin Çağdaş Yaklaşımların Okul Öncesi Eğitim Programlarına Yansımalarına İlişkin Kruskal Wallis Test Sonuçları

Madde No	Değişken	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Fark (MWU)		
3	Ön lisans	8	75,06	2	6,333	0,04	2-3		
	Lisans	117	73,25						
	Lisansüstü	15	46,60						
	TOPLAM	140							
11	Ön lisans	8	99		2	6,020	0,04	1-2, 1-3, 2-3	
	Lisans	117	69,83						
	Lisansüstü	15	60,53						
	TOPLAM	140							
23	Ön lisans	8	99,50			2	5,862	0,00	2-3
	Lisans	117	68,87						
	Lisansüstü	15	67,77						
	TOPLAM	140							
24	Ön lisans	8	56,63	2			5,945	0,05	1-3, 2-3
	Lisans	117	68,65						
	Lisansüstü	15	92,33						
	TOPLAM	140							

Tablo 3’de görüldüğü üzere, çocuğun liderlik duygusunu ortaya çıkaracak etkinliklere yer verildiği görüşünü savunan “Reggio Emilia” yaklaşımının mevcut eğitim programlarına yansıdığı görüşünü lisans ile lisansüstü öğretmenler arasında lisans mezunu olanlar daha fazla katılım göstermişlerdir. Öğretmenlerin çocuklarla birlikte öğrendiğini savunan ve bunu okul öncesi eğitim programlarına yansıdığını belirten ön lisans ile lisans ve lisansüstü öğretmenlerden ön lisans; lisans ve lisansüstü öğretmenlerden ise lisans mezunu olanlar olduğu söylenebilir.

Okuldaki araç-gereçlerin çocukların sağlıkları için önemli bir tehdit oluşturmamasına dikkat edilmesi gerektiği görüşünü savunan Montessori yaklaşımının ve bu yaklaşımın mevcut eğitim programlarında görüldüğüne ilişkin düşünceleri olan lisans ve lisansüstü öğretmenlerden

lisans; çocuğun sanatsal becerilerini kullanması gerektiğini vurgulayan öğretmenlerden ise lisansüstü mezunların olduğu görülmüştür.

3.4 Kıdemlerine göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşleri

Kıdemlerine göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin görüşleri Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4: Kıdeme göre, öğretmenlerin çağdaş yaklaşımların okul öncesi eğitim programlarına yansımalarına ilişkin ilişkin Kruskal Wallis Test sonuçları

Madde No	Değişken	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Fark (MWU)
10	1-5 yıl	77	64,69	3	7,231	0,04	1-2
	6-10 yıl	38	81,68				
	11-15 yıl	18	65,11				
	16-20 yıl	7	87,50				
	20 yıl ve üzeri	0	0				
	TOPLAM	140					
2	1-5 yıl	77	66,42		8,010	0,04	1-2
	6-10 yıl	38	76,76				
	11-15 yıl	18	84,42				
	16-20 yıl	7	45,64				
	20 yıl ve üzeri	0	0				
	TOPLAM	140					
23	1-5 yıl	77	77,18		7,984	0,03	1-2
	6-10 yıl	38	57,16				
	11-15 yıl	18	72,11				
	16-20 yıl	7	65,29				
	20 yıl ve üzeri	0	0				
	TOPLAM	40					

Tablo 4’de görüldüğü üzere, öğretmenler öğrencileri tanımak için sorular sorduğu ve öğretmenlerin etkinlik ve materyaller arasında öğrencinin seçimler yapmasına fırsat vermesi gerektiği görüşünü savunan “High Scope “ yaklaşımının, mevcut eğitim programlarına yansıdığını 1-5 yıl ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler arasında 6-10 yıl kıdemi olan öğretmenler olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra okulda bulunan ve insan sağlığı üzerinde

olumsuz bir etkiye sahip olan araç-gereçlere dikkat edilmesi gerektiğini belirten Montessori yaklaşımının programlara yansıdığını 1-5 yıl öğretmenlerin katılım gösterdiği söylenebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğretmenlerin, Montessori ve Reggio Emilia gibi okul öncesi çağdaş yaklaşımlarının eğitim programına yansıdığını belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlere göre, okulda kullanılan araç-gereç ve materyallerin çocukların sağlığını tehdit etmemesi Montessori, öğretmenlerin rehberliğine vurgu yapması, çocukların okula ilişkin tutumlarının dikkate alınması, okul-aile işbirliğinin önemine vurgu yapması Reggio Emilia çağdaş yaklaşımlarının özellikleridir ve bu özellikler eğitim programında da dikkate alınmıştır. Günümüzde uygulanan eğitim programında okul öncesi çocuklarının gelişimleri ve çevre faktörünün çocuğun gerek bilişsel gerek duyuşsal gerekse psikomotor gelişimlerine nasıl bir katkı sağladığı açıkça ifade edilmiştir (MEB, 2013). Böylelikle, eğitim programlarının okulöncesi çocuklarına yönelik açıklamalar ve etkinliklerde çağdaş yaklaşımlarının etkileri olduğu söylenebilir. Tuncer'e (2015: 49) göre, Montessori yaklaşımında çocuğun okulda iç güven ve düzenin sağlanması önemli bir konudur ve bu önem mevcut uygulanan eğitim programlarında da dikkate alınmalıdır. Çünkü çocuklar güvende hissedecekleri ortamlarda kendilerini daha rahat ifade etmekte, özgürce düşüncelerini paylaşmaktadır (Montessori, 1995). Bu sebeple, Montessori yaklaşımında yapılan etkinlikler, kullanılan araç-gereçler, sınıf ortamı çocuğun öğrenme istediğini artırmalı (Montessori, 1997), düzene önem verilmeli (Dere ve Temel, 1999), çocuk kendi kendine öğrenmeli, bu yolla çocuk kendi potansiyelinin farkına varmalı, oyunlar gerçek dünyadaki olayları yansıtmalıdır. Yani çocukların dünyası gerçekler üzerine kurulu etkinliklerden oluşmalıdır. Örneğin çocuk bitkiyi, kuşu, böceği, masayı, meyve ve sebzeleri resimlerle değil, onlara dokunarak, hissederek öğrenmelidir. Her şey ölçülü, sade bir şekilde, özü verilerek kavratılmalıdır. Abartı ve çok karmaşık durumlar çocuğun dikkatini dağıtabilir. Çocuklar öğrenme ortamında kendine ait bir gerçek olayla, eşyayla, durumla karşı karşıya bırakılmalıdır. Böylelikle çocuk fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gibi birçok yönden gelişimini tamamlamaya çalışacaktır (Hewett, 2001; Lillard, 1973; Montessori, 1997). Benzer şekilde, mevcut eğitim programında da çocukların hayal güçlerini kullanmasının onların üst düzey becerileri kazanmasında gerekli olduğunu vurgulamaktadır (MEB, 2013).

Reggio yaklaşımına göre, çocuklar özgür bir ortamda eğitim almalıdır. Böyle bir ortam çocuğun özellikle duyuşsal boyutuna olumlu/olumsuz katkılar sağlayabilir. Mesela sınıf ortamında ne kadar materyal/araç-gereç varsa çocuğun dikkati o kadar artmakta (Saltz, 1997; Palestis, 1994), çocuk o kadar duyu organını kullanmaktadır (Edmiaston ve Fitzgerald, 2000: 66). Bu gün çocukların birçok duyu organını kullanması, öğrenme sürecinde çocuğun merkeze alınması eğitim programının ve Reggio yaklaşımının da temel özelliğidir. Başka bir deyişle Reggio yaklaşımında çocukların "öğrenme çevresi" onların okula karşı tutumlarını etkilemektedir (İnan, 2012). Bu etkide öğretmene büyük sorumluluk düşmektedir. Reggio Emilia yaklaşımında öğretmen, yeri geldiğinde bilgi kaynağı, yeri geldiğinde öğrencilere soru soran, öğrenme ortamını düzenleyen, rehber olan aktif bir kişidir (Poyraz ve Dere, 2003). İşte Reggio Emilia yaklaşımının belirtilen bu özellikleri mevcut eğitim programında görülmektedir. Tabii eğitim programlarında Reggio Emilia yaklaşımının tüm özelliklerini görmek mümkün değildir. Reggio Emilia yaklaşımında "duvarsız okul" anlayışını savunmaktadır. Sınıf ortamının aydınlık olması (Öztürk, 2006), sanat atölyelerinde öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkaracakları çalışma/projelere yer verilmesi gibi bilgiler eğitim programında yer almamaktadır.

Kadın öğretmenler Montessori yaklaşımının eğitim programlarına yansıdığı görüşüne erkek öğretmenlerden daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir. Kadın öğretmenlere göre, eğitim programında gözlemlere yer verilmektedir. Gözlemler Montessori yaklaşımının üzerinde durduğu özelliklerden biridir. Öğretmenin öğrenciyi yakından tanıması için onu gözlemlemesi gerekmektedir. Bu yolla öğretmen öğrencinin gelişimi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Oğuz ve Köksal Akyol'a (2006) göre, Montessori yaklaşımında "çevre, çocuk ve öğretmen" gibi unsurlar karşılıklı etkileşim içerisindedir. Montessori yaklaşımında çocuk kendi istek ve ilgisine göre bu etkileşim sürecini de dikkate alarak bir takım seçimler yapmaktadır. Seçimlerinden dolayı hata yaparsa, seçtiği materyale bakarak kendi hatasını kendisi görmektedir. Bu şekilde çevre adeta bir öğretmen gibi çocuğu yönlendirmektedir. Montessori yaklaşımının kullanıldığı çevrede çocuk için bir rekabet ortamı oluşturulmaz. Her çocuk kendi öğrenme hızına göre öğrenmektedir. Eğitim programında da çocuklar arasında bireysel farklılıklar olduğunu (Gandini, 2014), her çocuğun öğrenme stillerinin ve bilişsel, duyuşsal, devinışsel gelişimlerinin farklı olduğunu belirtmektedir (Montessori, 1992). Çocuklardaki bu farklılıktan hareketle, hem Montessori yaklaşımlarının kullanıldığı sınıflarda hem de mevcut eğitim programında çocuklara yönelik bireysel ve grup etkinliklerine yer verilmektedir. İşte bütün bu öğrenme için oluşturulan süreçte öğretmen öğrencinin açıklamalarından çok *ne yaptığını ve nasıl yaptığını* yakından görmektedir. Öğretmenin izlediği bu yol eğitim programının daha çok değerlendirme bölümünde yer almaktadır. Yani Montessori yaklaşımının belirttiği gözlem unsurunu öğretmen eğitim programlarının "değerlendirme" aşasında daha çok kullanmaktadır.

Lisans ve ön lisans mezunu olan öğretmenler Reggio Emilia ve Montessori yaklaşımının eğitim programlarına yansıdığı görüşüne daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir. Reggio Emilia yaklaşımına göre, öğretmen öğrenci ile birlikte öğrenmektedir. Öğrenme sürecinde öğretmen çocuğun bilgiyi yapılandırmasına yardımcı olmaktadır. Bilgiyi yapılandıran çocuk çevresinde olan olaylar hakkında sürekli soru sormakta, problem çözmekte (Kim ve Darling, 2009; Bjorkland, 2012), eski-yeni bilgileri ilişkilendirmektedir (Temel ve Dere, 1999). Öğretmen bu yaklaşımda öğrenci ile iyi bir iletişim süreci içerisinde bulunmaktadır. Mevcut eğitim programında da, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki ve etkileşimin çocuklarda üst düzey beceriler geliştireceği vurgulanmaktadır (MEB, 2013). Böyle bir öğrenme ortamında çocuklar öğretmeni sınıfı disiplinle yöneten ve hemen her şeyi bilen kişi olarak görmeyecek, öğretmenlerinin de onlarla birlikte öğrenebileceğini görecektir. Bunun yanı sıra öğretmenin kendileri için hazırlamış olduğu çalışmalarda, etkinliklerde sorumluluk almaktan çekinmeyecek ve içselleştirdikleri liderlik duygularını kullanacaklardır. Liderlik duygusu olan çocuklar, hem sorumluluk almaktan çekinmeyecek hem de yapacakları etkinliklerde ve oynayacakları oyunlarda çevresindeki bireyleri iyi bir şekilde organize edecektir (MEB, 2013). Kısaca Reggio Emilia yaklaşımının da çocuklara uygun öğrenme çevresi verildiğinde potansiyellerini ortaya çıkarmakta ve başta kendi kendilerini iyi yönetmektedir (Bennett, 2001).

Lisansüstü öğretmenlere göre, Montessori yaklaşımı çocuklarda sanatsal becerilerin gelişimini sağlayan ortamlar sunmaktadır. Montessori'ye (1995) göre çocuklar öğretmenlerinden çok öğrenme ortamı ile etkileşime geçmektedir. Çocuklar için bir bilginin, etkinliğin yapıldığı ortam son derece önemlidir. Çünkü Montessori yaklaşımına göre çocuklar karmaşık ortamları sevmemektedir. Öğrenme ortamı basit olmalı, araç-gereçler çocukların ulaşacağı şekilde dizayn edilmeli, çocuklar materyalleri kullandıktan sonra nereye koyacaklarını bilmelidir. Montessori, (1992) sınıf ortamının çocuğun motivasyonunu arttıracak etkinliklere yer

vermesi, çocuğun sınıf dışında düzenli, çekici bir ortamda bulunması ve bu ortamın bir öğretmen gibi çocuğa rehberlik etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin sınıfta bir matematik, müzik, sanatsal etkinlikler, fen gibi bölümler olmalı ve çocuk bu bölümlerdeki etkinliklerdeki araç-gereçleri rahatça kullanmalıdır. Mevcut öğretim programına baktığımızda bu açıklamaya benzer ifadeler görebiliriz. Örneğin “Okul öncesi eğitimi kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve dramatik oyun merkezleridir. Sınıfta bulunan merkezlerin adlarının ve sembollerinin bulunduğu farklı renklerde kartlar hazırlanarak ait olduğu merkezde çocukların görebileceği bir yere asılmalı”dır (MEB, 2013: 37). Bu açıklamalar doğrultusunda, Montessori yaklaşımı ve özelliklerinin mevcut eğitim programına katkılar sağladığı ve bu yaklaşımın program üzerinde etkilerinin olduğu görülmektedir.

6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler High Scope, 1-5 yıl öğretmenler ise Montessori yaklaşımının eğitim programlarına yansıdığı görüşüne daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrencileri tanımak için sorular sorduğu ve öğretmenlerin etkinlik ve materyaller arasında öğrencinin seçimler yapmasına fırsat vermesi gerektiği görüşünü “High Scope “ yaklaşımında görüldüğü ve bu yaklaşımın mevcut eğitim programlarına yansıdığı belirtmişlerdir. Ayrıca, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin okulda bulunan ve insan sağlığı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olan araç-gereçlere dikkat edilmesi gerektiğini belirten Montessori yaklaşımının ve özelliklerinin programlara yansıtıldığını vurgulamaktadırlar. Kısacası, High Scope yaklaşımının öğrenciler zihinsel yapılarını sürekli kullanmakta (Koçak, 1998), öğretmen öğrencilerin zihinsel yapılarını kullanacak sorular sormakta, etkinlikler yaptırmakta, çocuklar süreç boyunca öğretmen tarafından gözlenmekte, öğretmen-öğrenci karşılıklı bir işbirliği içerisinde çalışmaktadır (Schweinhart, 2002). Çocukların öğretmenleri ve öğrenme ortamı ile kurdukları çok yönlü etkileşim/iletişim onların birçok alanda gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Lewis, 1977). Çocukların bu gelişim alanlarını kullanması için ona uygun öğrenme çevresinin oluşturulması ile sağlanmaktadır. Her çocuk öğrenme çevresi içerisinde kendine özel becerilerini sergilemektedir. Önemli olan öğrenme ortamının öğrencinin öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde planlanmasıdır (Montessori, 1997).

Görüldüğü üzere, Reggio Emilia, Montessori, Waldrof ve High Scope gibi çağdaş yaklaşımların genel özellikleri eğitim programına yansımaktadır. Nitekim bu yansımalar “Okul Öncesi Eğitim Sistemlerinin Mekân Tasarımına Etkileri konulu araştırma” ile ve yapılan projelerle ele alınmış ve tartışılmıştır (Erten Bilgiç ve Surur, 2016:165). Projelerde okul öncesi eğitim programında özellikle Reggio Emilia eğitim yaklaşımının etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın “Waldrof programı otoriteden bağımsız uygulandığı için Türkiye’de” uyguna alanın zor olduğu (Kotaman, 2009), bu çalışmada da öğretmenlerin bu çağdaş yaklaşımın eğitim programlarına yansımadağı görüşleri ile katılım gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada öğretmenin rolünün önemi üzerinde duran High Scope yaklaşımının bu çalışmada da öğretmenler tarafından vurguladığı görülmüştür. Yani hem MEB programlarında hem de High Scope yaklaşımı öğretmenin rolü üzerinde durmaktadır (Tuncer, 2015: 53).

Öneriler

- Araştırmada Montessori, Reggio Emilia, High Scope vs. gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Bu yaklaşımların diğer öğretim programlarına yansımaları araştırılabilir.
- Araştırmada yer alan yaklaşımların okul öncesi öğrencilerin hangi becerilerine katkı sağladığı araştırılabilir.
- Çağdaş yaklaşımların öğretmenlerin mesleki becerilerine katkıları konusunda nitel çalışmalar yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Anning, A. (1991). *The First Years At School*. Open University Press, Milton Keynes.
- Astley, K. Ve Jackson, P. (2000). Doubts On Spirituality: *Interpreting Waldorf Ritual*, *International Journal Of Children's Spirituality*, 5 (2),221- 227.
- Bayhan, P. ve Bencik, S. (2008). Erken Çocukluk Dönemi Programlarından Waldorf Yaklaşımına Genel Bir Bakış. Selçuk Üniversitesi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 26*, Ss. 15 -25, 2008.
- Bennet, T. (2001). Reactions To Visiting The Infant-Toddler And Preschool Centers In Reggio Emilia, Italy. *Early Research And Practice*, 3(1).
- Bjorkland, D. F. (2012). *Children's Thinking: Cognitive Development And Individual Differences (5th Ed.)*. Wadsworth, Cengage Learning, Belmont, Ca.
- Dere, H. Ve Temel, F. (1999). *Okul Öncesi Eğitimde Yaklaşımlar*, Gazi Üniversitesi Ananokulu / *Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*. Ya-Pa Yayınları, S.1-16, İstanbul.
- Ducharme, C. C. (1993). *Historical Roots Of The Project Approach In The United States:1850-1930*. National Association For The Education Of Young Children, Anaheim, November 10-13.
- Dündar, S. (2007) *Alternatif Eğitimin Felsefi Temelleri Ve Alternatif Okullardaki Uygulamalar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Edmiaston, R. K. Ve Fitzgerald, L. M. (2000). How Reggio Emilia Encourages Inclusion, *Educational Leadership*. September, 66-69.
- Erten Bilgiç, D. Ve Surur, A.S. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Eğitim Sistemlerinin Mekân Biçimlenişine Etkisi Ve Reggio Emilia Eğitim Sisteminin Mekân Tasarımı Üzerine Denemeler, *Megaron*, 11(1), 162-176. Doi: 10.5505/Megaron.2016.03016
- Gandini, L. (2012). *A History of The Experience Of The Reggio Emilia Municipal Infant-Toddler Centers And Preschools*. Retrieved From https://www.reggioliance.org/reggio_emilia_italy/history.php (Erişim tarihi: 11.06.2017).
- Hewett, V. M. (2001). Examining The Reggio Emilia Approach To Early Childhood Education, *Early Childhood Education Journal*, 29(2), 95-100
- İnan, H. Z. (2012). *Okul Öncesi Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Reggio Emilia Yaklaşımı Ve Proje Yaklaşımı*. Anı Yayıncılık, Ankara.

- Karasar, N.(2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kotaman, H. (2009). Rudolf Steiner Ve Waldorf Okulu, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), Ss. 174-194.
- Kim, B. S. And Darlin, L. F. (2009). Monet, Malaguzzi, And The Constructive Conversations Of Preschoolers In A Reggio-Inspired Classroom, *Early Childhood Education Journal*, 37, 137-145.
- Koçak, N. (1998). *High/Scope Okulöncesi Eğitim Programı Ve Türkiye'deki Okulöncesi Eğitim Uygulamaları*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt Iı (S.697-704), Konya.
- Lillard, P.P. (1973). *Montessori, A Modern Approach*. Schocken Books, New York.
- Meb, (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Montessori, M. (1992). *Education For Human Development*. Clio, Oxford University, England.
- Montessori, M. (1995). *The Aduanced Montessori Method*. Thoemmes Press, England.
- Montessori, M. (1997). *Çocuk Eğitimi, Montessori Metodu*. (Çeviri:Güler Yücel). 5. Basım, Özgür Yayınları, S.224, İstanbul.
- Oğuz, V. Ve Akyol Köksal, A. (2006). Çocuk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 243-256- 243.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. Epsilon Yayıncılık, İstanbul
- Öztürk, Ş. (2006). Avusturalya New South Wales Erken Çocukluk Eğitim Programı Bir Reggio Emilia Örnekleme, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21,30-38.
- Palestis, E. (1994).Lessons From Reggio Emilia, *Principal*, 73(5), 16-19.
- Pekdoğan, S. (2012). Reggio Emilia Yaklaşımı Üzerine Bir Çalışma, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 237-246.
- Poyraz, H. Ve Dere H. (2003). *Okul Öncesi Eğitiminin İlke Ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Saltz, R. (1997). *The Reggio Emilia Influence At The University Of Michigan-Dearborn Child Development Center: Challenges And Change*. First Steps Toward Teaching The Reggio Way, 167-172.
- Şahin, D. (2010). *Çocukluk Dönemine Yönelik Temel Eğitim Programları Ve Yaklaşımlar. Erken Çocukluk Eğitimi* (Ed. İ. H. Diken) Pegem Akademi, Ankara.
- Schweinhart, L. (2002). *The High Scope Preschool Curriculum: What Is It? Why Use It?* The Journal Of At Risk Issues; A Joint Publication Of National Dropout Prevention Center And Network, 13-15.
- Tuncer, B. (2015). Investigation Of Contemporary Approaches In Early Childhood Education And Comparison With The Ministry Of National Education Preschool Program, *Ijofe*, 1 (2), 39-58.